

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЮРИДИЧНИЙ
КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРАВОСУДДЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан юридичного факультету
Т.О. Коломоєць
(підпис) (ініціали та прізвище)
« _____ » _____ 2021р.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки другого магістерського рівня вищої освіти
(назва освітнього ступеня)
очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності _____ 262 Правоохоронна діяльність _____
(шифр, назва спеціальності)

освітньо-професійна програма _____ Правоохоронна діяльність _____
(назва)

Укладач: Шалдирван Павло Валерійович к.ю.н., доцент кафедри кримінального права та правосуддя, завідувач лабораторії криміналістики

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри кримінального права
та правосуддя

Протокол № 1 від “26” серпня 2021 р.
Завідувач кафедри кримінального права та
правосуддя

(підпис) Ю.В.Пирожкова
(ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
юридичного факультету

Протокол № 1 від “7” вересня 2021 р.
Голова науково-методичної ради
юридичного факультету

(підпис) І.В.Єна
(ініціали, прізвище)

Погоджено
з навчально-методичним відділом

(підпис) (ініціали, прізвище)

2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 282 Правоохоронна діяльність	Загальна кількість кредитів – 3	Обов’язкова	
		Цикл дисциплін Професійної підготовки освітньої програми	
Спеціальність 282 Правоохоронна діяльність	Загальна кількість годин - 90	Семестр:	
		1 -й	1 -й
Освітньо- професійна програма Правоохоронна діяльність	Змістових модулів - 8	Лекції	
		14 год.	8 год.
		Практичні заняття	
Рівень вищої освіти: магістерський	Кількість поточних контрольних заходів - 16	14 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		62 год.	98 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Особливості розслідування комп'ютерних злочинів» є формування у майбутніх фахівців у сфері правоохоронної діяльності умінь та компетентностей з розслідування окремих видів злочинів.

Основними **завданнями вивчення** навчальної дисципліни «Особливості розслідування комп'ютерних злочинів» є:

- оволодіння теоретико-прикладним інструментарієм науки криміналістики;
- вироблення особливого юридичного мислення, необхідного для засвоєння і застосування знань щодо розслідування окремих видів злочинів;
- систематизоване засвоєння та закріплення теоретичних знань щодо тактики і методики розслідування окремих видів злочинів;
- набуття вміння застосовувати отримані знання при розслідуванні окремих видів злочинів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<ul style="list-style-type: none">– Розуміти та здійснювати правозастосовну діяльність.– Використовувати на практиці різні інструменти, методики, стратегії для оцінювання та забезпечення якості виконуваних робіт у процесі правоохоронної та інших видів діяльності, а також складати звіти щодо результатів проведеної роботи– Знати як здійснювати захист прав та інтересів особи, суспільства, держави з використанням оптимізованих методів й засобів забезпечення публічної безпеки і порядку в межах виконання своїх посадових обов'язків– Вміти ефективно працювати у команді, дотримуватися етичних стандартів і норм при спілкуванні з колегами, в тому числі, як з керівництвом, так і з підлеглими.– Вміти кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах правоохоронної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.– Вміти складати професійну документацію, необхідну для здійснення правоохоронної та	<p><i>Поточний контроль</i> здійснюється шляхом виконання таких обов'язкових видів роботи, як виступ з питань певної теми розділу на практичному занятті; доповідь з проблемної тематики з презентацією; участь у обговоренні дискусійних питань; письмова контрольна робота; робота в групах; участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій, участь в конкурсах тощо); завдання творчого характеру</p> <p><i>Проміжний контроль</i> - проводиться наприкінці вивчення базового модуля шляхом тестування.</p> <p><i>Підсумкові контрольні заходи</i> проводяться по завершенню семестру та мають дві складові -</p>

<p>інших видів діяльності.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Вміти аналізувати принципи взаємодії між правоохоронними, владними та судовими органами. – Демонструвати здатність розв’язувати складні фахові завдання з використанням наявних інформаційних ресурсів. – Узагальнювати практичні результати роботи і пропонувати нові рішення для вдосконалення правоохоронної та інших видів діяльності. – Здійснювати та презентувати теоретико-прикладні дослідження у сфері правоохоронної діяльності, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження. – Демонструвати знання та розуміння чинного вітчизняного та міжнародного законодавства. – Використовувати професійну термінологію в спілкуванні, листуванні з колегами, керівництвом, експертами. – Здійснювати інформаційно-аналітичну діяльність у правоохоронній сфері, аналізувати документи фахової спрямованості. – Організовувати та керувати діяльністю підрозділів, які здійснюють правоохоронну та інші види діяльності. – Планувати та організовувати свою роботу та роботу своїх підлеглих, в залежності від наявних цілей та поставлених задач, брати на себе відповідальність за результати роботи. 	<p>письмова відповідь на іспиті та захист групового творчого проєкту або індивідуального дослідницького завдання.</p> <p><i>Добір балів</i> – можливість для здобувачів, які пропустили заняття з поважних причин показати отримані знання.</p>
---	---

Основні **міждисциплінарні зв’язки з дисциплінами** – Права та обов'язки людини і громадянина в Україні (ЗП 6); Інформаційні ресурси в юриспруденції (ЗП 8); Теорія держави та права (ППН 1); Конституційне право (ППН 4), Кримінальне право(ППН 9), Кримінальне процесуальне право (ППН 10), «Судові та правоохоронні органи України» (ППОП 5).

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗСЛІДУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ

Тема 1. ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ КОМП'ЮТЕРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

1. Глобальна інформатизація як умова розвитку суспільства.
2. Генеза законодавства про інформацію.
3. Поняття комп'ютерної інформації.
4. Види комп'ютерної інформації.
5. Основні засоби обробки і зберігання комп'ютерної інформації.

Тема 2. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ТА КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКИ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ

1. Поняття та класифікація комп'ютерних злочинів.
2. Об'єктивні ознаки комп'ютерних злочинів.
3. Суб'єктивні ознаки комп'ютерних злочинів.
4. Формування особи комп'ютерного злочинця.
5. Причини та умови вчинення комп'ютерних злочинів.

Тема 3. КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ

1. Поняття криміналістичної характеристики та її значення для розслідування комп'ютерних злочинів.
2. Предмет злочинного посягання.
3. Способи вчинення та приховування комп'ютерних злочинів.
4. Типові сліди.
5. Час, місце, обстановка вчинення злочину.

6. Особа злочинця.
7. Особа потерпілого.

МОДУЛЬ II. ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ РОЗСЛІДУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ

Тема 4. ПОЧАТКОВИЙ ЕТАП РОЗСЛІДУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ

1. Основні завдання початкового етапу розслідування комп'ютерних злочинів.
2. Типові слідчі ситуації.
3. Слідчий огляд.
4. Допит потерпілих, свідків.
5. Проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій.

Тема 5. РОЗСЛІДУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ НА НАСТУПНОМУ ЕТАПІ

1. Планування розслідування комп'ютерних злочинів на наступному етапі.
2. Допит підозрюваного.
3. Обшук.
4. Слідчий експеримент.
5. Судові експертизи.

Тема 6. ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ

1. Загальна характеристика транснаціональних комп'ютерних злочинів.

2. Типові слідчі ситуації та слідчі (розшукові) дії при розслідуванні транснаціональних комп'ютерних злочинів.
3. Попередження транснаціональних комп'ютерних злочинів.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години						Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин		Лекційні заняття, год		Практичні заняття, год				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
		о/дф.	з/ф					о/д ф.	з/дист ф.			
1	2	3		4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	4		2		2		11	15	3	3	10
2	15	8	4	4	2	4	2	7	11	3	5	10
3	15	8	4	4	2	4	2	7	11	5	5	10
4	15	4		2		2		11	15	3	3	10
5	15	8	4	4	2	4	2	7	11	4	4	10
6	15	8		4		4		7	15	3	5	10
Усього за змістові модулі	90	56	16	28	8	28	8	64	104	28	32	60
Підсумковий семестровий контроль залік	30							30	30			40
Загалом	150										100	

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф. 3	з/дист ф. 4
1	2	3	4
1	Тема 1. Поняття і сутність комп'ютерної інформації	2	
2	Тема 2. Кримінально-правова та кримінологічна характеристики комп'ютерних злочинів	4	2
3	Тема 3. Криміналістична характеристика комп'ютерних злочинів	4	2
4	Тема 4. Початковий етап розслідування комп'ютерних злочинів	2	
5	Тема 5. Розслідування комп'ютерних злочинів на наступному етапі	4	2
6	Тема 6. Попередження та розслідування транснаціональних комп'ютерних злочинів	4	
Разом		28	8

6. Теми практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф. 3	з/дист ф. 4
1	2	3	4
1	Поняття і сутність комп'ютерної інформації	2	
2	Кримінально-правова та кримінологічна характеристики комп'ютерних злочинів	4	2
3	Криміналістична характеристика комп'ютерних злочинів	4	2
4	Початковий етап розслідування комп'ютерних злочинів	2	
5	Розслідування комп'ютерних злочинів на наступному етапі	4	2
6	Попередження та розслідування транснаціональних комп'ютерних злочинів	4	
Разом		20	6

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Усне індивідуальне опитування	<p><i>Запитання для підготовки:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Глобальна інформатизація як умова розвитку суспільства. 2. Генеза законодавства про інформацію. 3. Поняття комп'ютерної інформації. 4. Види комп'ютерної інформації. 5. Основні засоби обробки і зберігання комп'ютерної інформації. 	<p>- 3 бали отримує студент, який вільно володіє навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює власні думки без допомоги викладача, вміє застосовувати вивчений матеріал для внесення власних аргументованих суджень; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозування явищ;</p> <p>- 2 бали отримує студент, який достатньо володіє матеріалом і може відповісти на ключові запитання; може використовувати загальновідомі доводи у власній аргументації, здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу; виконує дослідницькі завдання, але потребує консультації викладача;</p> <p>- 1 бал отримує студент, який</p>	3

			поверхнево володіє матеріалом та може розкрити лише деякі аспекти теми; відповідь відзначається фрагментарністю викладення за консультацією викладача або під його керівництвом. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів; з допомогою викладача виконує елементарні завдання; контролює свою відповідь з декількох простих речень; здатний усно відтворити окремі частини теми.	
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			6
2	Усне індивідуальне опитування	<p><i>Запитання для підготовки:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та класифікація комп'ютерних злочинів. 2. Об'єктивні ознаки комп'ютерних злочинів. 3. Суб'єктивні ознаки комп'ютерних злочинів. 4. Формування особи комп'ютерного злочинця. 5. Причини та умови вчинення комп'ютерних злочинів. 	Правильна відповідь оцінюється у 5 балів	3

Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			10
3	Усне індивідуальне опитування	<p><i>Запитання для підготовки:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та класифікація комп'ютерних злочинів. 2. Об'єктивні ознаки комп'ютерних злочинів. 3. Суб'єктивні ознаки комп'ютерних злочинів. 4. Формування особи комп'ютерного злочинця. 5. Причини та умови вчинення комп'ютерних злочинів. 	<p>- 3 бали отримує студент, який вільно володіє навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює власні думки;</p> <p>- 2 бали отримує студент, який достатньо володіє матеріалом і може відповісти на ключові запитання;</p> <p>- 1 бал отримує студент, який поверхнево володіє матеріалом та може розкрити лише деякі аспекти теми.</p>	3
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			8
4	<p>Тестування в Moodle на сторінці дисципліни «Адвокатура України»</p> <p>СЕЗН Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=5193 </p>	<p><i>Запитання для підготовки:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття криміналістичної характеристики та її значення для розслідування комп'ютерних злочинів. 2. Предмет злочинного посягання. 3. Способи вчинення та приховування комп'ютерних злочинів. 4. Типові сліди. 	<p>Кількість тестових питань – 12, обмеження в часі (на виконання відводиться 6 хвилин).</p> <p>Правильна відповідь оцінюється у 0,25 бали</p>	3

		5. Час, місце, обстановка вчинення злочину. 6. Особа злочинця. 7. Особа потерпілого.		
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			6
5	Усне індивідуальне опитування	<i>Запитання для підготовки:</i> <ol style="list-style-type: none"> Основні завдання початкового етапу розслідування комп'ютерних злочинів. Типові слідчі ситуації. Слідчий огляд. Допит потерпілих, свідків. Проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій. 	<p>- 3 бали отримує студент, який вільно володіє навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює власні думки без допомоги викладача, вміє застосовувати вивчений матеріал для внесення власних аргументованих суджень; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозування явищ;</p> <p>- 2 бали отримує студент, який достатньо володіє матеріалом і може відповісти на ключові запитання; може використовувати загальновідомі доводи у власній аргументації, здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу; виконує</p>	4

			дослідницькі завдання, але потребує консультації викладача; - 1 бал отримує студент, який поверхнево володіє матеріалом та може розкрити лише деякі аспекти теми; відповідь відзначається фрагментарністю викладення за консультацією викладача або під його керівництвом. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів; з допомогою викладача виконує елементарні завдання; контролює свою відповідь з декількох простих речень; здатний усно відтворити окремі частини теми.	
Усього за ЗМ 5 контр. заходів	2			8
6	Усне індивідуальне опитування	<p><i>Запитання для підготовки:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика транснаціональних комп'ютерних злочинів. 2. Типові слідчі ситуації та слідчі (розшукові) дії 	- 3 бали отримує студент, який вільно володіє навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює власні думки без допомоги викладача, вміє застосовувати вивчений матеріал для внесення	3

		<p>при розслідуванні транснаціональних комп'ютерних злочинів.</p> <p>3. Попередження транснаціональних комп'ютерних злочинів.</p>	<p>власних аргументованих суджень; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозування явищ;</p> <p>- 2 бали отримує студент, який достатньо володіє матеріалом і може відповісти на ключові запитання; може використовувати загальновідомі доводи у власній аргументації, здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу; виконує дослідницькі завдання, але потребує консультації викладача;</p> <p>- 1 бал отримує студент, який поверхнево володіє матеріалом та може розкрити лише деякі аспекти теми; відповідь відзначається фрагментарністю викладення за консультацією викладача або під його керівництвом. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів; з допомогою викладача виконує елементарні завдання; контролює свою відповідь з декількох простих речень;</p>	
--	--	---	---	--

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Письмова відповідь на іспиті	передбачає розгорнуте висвітлення трьох питань, перелік яких наведено у Moodle на сторінці https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=311	правильна відповідь на одне питання оцінюється у 5 балів (max 10 балів)	10
	Тестування в Moodle	передбачає відповіді на 20 тестових питань (обмеження в часі 10 хвилин)	правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів за одне тестове питання (max 10 балів)	30
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна література:

1. Проблеми боротьби зі злочинами у сфері використання комп'ютерних технологій: навчальний посібник / [Голубєв В.О., Гавловський В.Д., Цимбалюк В.С., Хараберюш І.Ф.]; за заг. ред. Р.А. Калюжного. – Донецьк: ДЮІ ЛДУВС, 2009. – 212 с.
2. Голубєв В.О. Проблеми боротьби зі злочинами у сфері використання комп'ютерних технологій: навчальний посібник / Голубєв В.О., Гавловський В.Д., Цимбалюк В.С.; за заг. ред. Р.А. Калюжного. – Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ», 2002. – 292 с.
3. Алексєєв О.О. Розслідування окремих видів злочинів: навчальний посібник / О.О. Алексєєв, В.К. Весельський, В.В. Пясковський – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 278 с.
4. Сабадаш В.П. Криміналістика: навчальний посібник / В.П. Сабадаш, М.О. Ларкін. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 228 с.
5. Криміналістика: підручник / [В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін.]; за ред. В.Ю. Шепітька. – [5-е вид., перероб. і доп.]. – Х. : Право, 2011. – 464 с.
6. Криміналістика. Академічний курс: підручник / [Варфоломєєва Т.В., Гончаренко В.Г., Бояров В.І. та ін.]. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 495 с.
7. Криминалистика: информационные технологии доказывания. Учебник для вузов / [Баянов А.И., Дмитренко Т.М., Жбанков В.А. и др.]; под редакцией В.Я. Колдина. – М.: Зерцало-М, 2007. – 752 с.
8. Карлов В.Я. Использование криминалистической техники в расследовании преступлений. Научно-практическое пособие / Карлов В.Я. – М.: Экзамен, 2006. – 192 с.
9. Когутич І.І. Криміналістика: курс лекцій / Когутич І.І. – К.: Атіка, 2008. – 888 с.
10. Протидія злочинам, що вчиняються у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем і комп'ютерних мереж. Науково-практичний посібник / [С.І. Ніколаюк, Д.Й. Никифорчук,

О.В. Тихонова та ін.]. – К.: КНТ, 2007. – 196 с. – (Серія: Бібліотека оперативного працівника).

11. Вехов В.Б. Расследование компьютерных преступлений в странах СНГ: монография / В.Б. Вехов, В.А. Голубев; под ред. Заслуженного деятеля науки Российской Федерации, д-ра юрид. наук, проф. Б.П. Смагоринского. – Волгоград: ВА МВД России, 2004. – 304 с.
12. Керівництво з розслідування злочинів: наук.-практ. посібник / [В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін.]; за ред. В.Ю. Шепітька. – Х.: Одиссей, 2009. – 960 с.
13. Шепітько В.Ю. Криміналістика: словник термінів / Валерій Юрійович Шепітько. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 264 с.
14. Салтевський М.В. Криміналістика (у сучасному викладі): підручник / Салтевський М.В. – К.: Кондор, 2006. – 588 с.
15. Научно-практический комментарий к Уголовному кодексу Украины / [Бойко А.М., Брич Л.П., Гришук В.К. и др.]; под ред. Н.И. Мельника и Н.И. Хавронюка. – [8-е изд., перераб. и доп.]. – Х.: Фактор, 2011. – 1280 с.

Додаткова література:

1. Ларкін М.О. Мова криміналістики як фахова терміносистема [Електронний ресурс] / М.О. Ларкін // Часопис Академії адвокатури України. – 2013. – № 1. – С. 1-5. – Режим доступу до журн.: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/Chaaau/2013-1/13lmokft.pdf>.
2. Козловський А.В. Комп'ютерна техніка та інформаційні технології: навчальний посібник / А.В.Козловський, Ю.М.Паночишин, Б.В.Погрішук. – 2-ге видання, стереотипне. – К.: Знання, 2012. – 462 с.
3. Мотлях О.І. Методика розслідування комп'ютерних злочинів : монографія / Мотлях О.І. – К.: Освіта України, 2010. – 296 с.
4. Карчевський М.В. Злочини у сфері використання комп'ютерної техніки. Навчальний посібник / Карчевський М.В. – К.: Атіка, 2010. – 168 с.
5. Михайліна Т.В. Родовий об'єкт незаконних дій з програмними та технічними засобами / Т.В.Михайліна // Вісник Донецького національного університету. Серія В. Економіка і право. – 2009. – №1. – Т.2. – С. 507-513.
6. Шаньгин, В. Ф. Информационная безопасность компьютерных систем и сетей: учебное пособие / Шаньгин В.Ф. – М.: Форум; ИНФРА-М, 2008. – 416 с.

7. Азаров Д.С. Злочини у сфері комп'ютерної інформації (кримінально-правове дослідження): монографія / Азаров Д.С.. – К.: Атіка, 2007. – 304 с.
8. Волеводз А.Г. Противодействие компьютерным преступлениям: правовые основы международного сотрудничества / Волеводз А.Г. – М.: Юрлитинформ, 2002 . – 485 с.
9. Лісовий В. Комп'ютерні злочини: питання кваліфікації / В. Лісовий // Право України. – 2002. – №2. – С. 86-88.
10. Європіна І.В. Практичні аспекти організації та впровадження міжнародно-правової діяльності з протидії комп'ютерній злочинності [/ І.В. Європіна // Часопис Академії адвокатури України. – 2011. – № 2. – С. 1-5.